

Lízing ügylet megítélése a pénzügyi lízing Hpt. szerinti szabályozása alapján

I. TÉNYÁLLÁS

A Pénzügyi Vállalkozás működése során felmerült az igény egy olyan új típusú finanszírozásra, amelynek keretében a Pénzügyi Vállalkozás, mint lízingbeadó a haszongépjárműveket forgalmazó, elsősorban a Pénzügyi Vállalkozás vállalatcsoportjába tartozó gazdasági társasággal, de igény esetén független forgalmazókkal is az alábbi kondíciókkal kötne pénzügyi lízingszerződést (visszlízing ügyletet):

- a lízingszerződés futamideje legfeljebb hat hónap, melynek végén a lízingbe vevő minden esetben megszerzi a tulajdonjogot,
- a lízingbe vevő a lízingszerződés futamideje alatt – bár a lízingszerződés szerint a hasznosítás a jogában állna – nem hasznosítja a lízingtárgyat (azt a futamidő alatt átépítteti, az értékesíthetőség érdekében átalakíttatja, illetőleg készletként veszi nyilvántartásba, így hasznát a futamidő lejártát követő értékesítésen számolna el)
- a lízingbe vevő viseli a közterheket,
- a kárveszély átszáll a lízingbe vevőre,
- a futamidő alatt a kamatfizetés havi rendszerességű,
- a tőkerész megfizetésére egy összegben, a futamidő lejártát követő 30/45 nappal kerül sor.

A lízingkonstrukció további sajátossága, hogy a lízingbe vevő a lízingszerződés megszűnését követően azonnal értékesíti a lízingtárgyat.

II. JOGKÉRDÉS

II.1. Jogosult-e a Pénzügyi Vállalkozás hat hónapos futamidővel pénzügyi lízingszerződést kötni?

II.2. Lehetséges-e a pénzügyi lízingszerződésben a tőkerész egyösszegű, a futamidő végén történő megfizetésében megállapodni?

II.3. Teljesül-e a pénzügyi lízingnek a Hpt. 6. § (1) bekezdés 89. pont b) alpontjában meghatározott feltétele – miszerint a lízingbe vevőre száll át a hasznok szedésének a joga –, ha a lízingbe vevő ténylegesen nem szerez bevételt a lízingtárgy futamidő alatti használatából, csak a futamidő megszűnésével a lízingtárgy tulajdonjogának megszerzését követően a lízingtárgy értékesítéséből?

II.4. Nem ütközik-e a Hpt. 6. § (1) bekezdés 89. pont d) alpontjába azon szerződéses rendelkezés, miszerint a lízingbe vevő a futamidőt követően nem azonnal, hanem csak 30/45 napos fizetési határidővel köteles megfizetni a lízingtárgy tőkerészét?

III. AZ MNB ÁLLÁSPONTJA

Az üzleti konstrukció tényállási elemei és a hozzá kapcsolódó jogkérdések vonatkozásában a releváns jogszabályi rendelkezéseket a Hpt.-nek a pénzügyi lízing, mint pénzügyi szolgáltatási tevékenység fogalmát rögzítő 6. § (1) bekezdés 89. § pontja, háttérjogszabályként pedig a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényünk (Ptk.) tartalmazza. Ugyanakkor a tervezett konstrukció számviteli vetületével kapcsolatban az MNB előrebocsátja, hogy az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény, illetve a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény rendelkezéseinek értelmezése a Magyar Nemzeti Bankról szóló 2013. CXXXIX. törvény 39. §-ából következően nem tartozik az MNB feladatkörébe. Mindezek okán hangsúlyozni szükséges, hogy a felvázolt üzleti konstrukció elszámolási háttere kérdésében esetlegesen a Pénzügyminisztérium megkeresése is célszerű lehet.

A Hpt. fentebb már többször hivatkozott 6. § (1) bekezdés 89. pontja a következőképpen határozza meg a pénzügyi lízing fogalmát: „az a tevékenység, amelynek során a lízingbeadó a tulajdonában lévő ingatlant vagy ingó dolgot, illetve vagyoni értékű jogot a lízingbevevő határozott idejű használatába adja oly módon, hogy a használatba adással a lízingbevevő

- a) viseli a kárveszély átszállásából származó kockázatot,
- b) a hasznok szedésére jogosulttá válik,
- c) viseli a közvetlen terheket (ideértve a fenntartási és amortizációs költségeket is)

d) jogosultságot szerez arra, hogy a szerződésben kikötött időtartam lejártával a lízingdíj teljes tőketörlesztő és kamattörlesztő részének, valamint a szerződésben kikötött maradványérték megfizetésével a dolgon ő vagy az általa megjelölt személy tulajdonjogot szerezzen. Ha a lízingbevevő nem él e jogával, a lízing tárgya visszakerül a lízingbeadó birtokába. A felek a szerződésben kötik ki a lízingdíj tőkerészét – amely a lízingbe adott vagyontárgy, vagyoni értékű jog szerződés szerinti árával azonos –, valamint kamatrészét és a törlesztésének ütemezését”.

A pénzügyi lízing tevékenység definíciójából mindenekelőtt megállapítható, hogy az abban szereplő feltételek konjunktívak, vagyis azoknak együttesen kell érvényesülniük ahhoz, hogy a Hpt. szerinti pénzügyi szolgáltatási tevékenység megvalósuljon. Amennyiben e jogszabályi feltételek valamelyike nem áll fenn, akkor a Hpt. szerinti speciális pénzügyi lízingtevékenységről nem beszélhetünk.

A Kérelemben említésre került, a pénzügyi lízing fogalmába beletartozó visszlízinggel kapcsolatban megjegyzendő, hogy a visszlízing a dolog tulajdonjogával biztosított finanszírozási célú ügylet, amelynek sajátossága, hogy az ügylet tárgyát alkotó vagyontárgy eredetileg a lízingbe vevő tulajdonát képezte, és csupán biztosítéknyújtási célból ruházta át ideiglenesen a lízingbe adó javára, aki azt lízing formájában bocsátja ismételten a lízingbe vevő rendelkezésére. A zárójeles definiáláson túlmenően a Kérelem nem tartalmaz információt arra vonatkozóan, hogy a felvázolt pénzügyi lízing konstrukció valóban a visszlízing kategóriájába tartozna, de a felvetett jogkérdések megválaszolását ez a körülmény – ti. ún. normál pénzügyi lízing kontra visszlízing – nem is befolyásolja.

III.1. A pénzügyi lízing fentebb idézett értelmező rendelkezéséből kitűnően a pénzügyi lízingszerződés mindig határozott időtartamra jön létre, azaz a feleknek a lízingtárgy használatának időtartamában, az ún. futamidőben minden esetben meg kell állapodniuk. A lízingtárgy használatának hosszára vonatkozóan a Hpt., mint a Magyarország területén végzett pénzügyi szolgáltatási tevékenységekre kiterjedő hatályú jogszabály azonban nem tartalmaz előírást.

Mivel a pénzügyi lízingszerződés megkötése kapcsán is érvényesül az az alapelv, hogy a jogszabályi keretek között a felek szabadon rendelkezhetnek bármilyen kérdésben, ezért az MNB megerősíti azon álláspontot, miszerint az ingatlanlízing kivételével a pénzügyi lízing tevékenység végzésére jogosult Pénzügyi Vállalkozás a pénzügyi lízingszerződéseiben akár legfeljebb hat hónapos futamidő kikötésére is jogosult a Hpt. szabályozása alapján.

III.2. A Kérelemben felvetett második jogkérdés megválaszolására – miszerint a pénzügyi lízingszerződésben a tőkerész egyösszegű, a futamidő végén történő megfizetésében is megállapodhatnak-e a felek – ugyancsak a Hpt. fentebb idézett értelmező rendelkezésének d) alpontja tartalmazza a releváns szabályozási elemet, mégpedig a következő részletében: *„a felek a szerződésben kötik ki a lízingdíj tőkerészét – amely a lízingbe adott vagyontárgy, vagyoni értékű jog szerződés szerinti árával azonos –, valamint kamatrészét és a törlesztésének ütemezését”.*

Megállapítható, hogy a Hpt. hivatkozott rendelkezése a pénzügyi lízing ellenszolgáltatásaként meghatározott lízingdíjat a teljes tőketörlesztő és kamattörlesztő részletek összegében határozza meg. A lízingdíj tehát két különböző szolgáltatás együttes ellenértékékeként jelenik meg: egyfelől a lízingtárgy szerződés szerinti árának törlesztéseként, másfelől a használati díjként.

Tekintettel arra, hogy a Hpt. valójában nem zárja ki a használati díj, azaz a kamat havi megfizetése mellett a lízingtárgy szerződés szerinti árának – azaz a tőkerésznek – a futamidő végén történő egyösszegű megfizetését, ezért az MNB nem látja akadályát a tőkerész több részletben történő törlesztése helyett a tőkerész egyösszegű, a futamidő végén történő megfizetésének. Hangsúlyozni szükséges azonban, hogy a konstrukció számviteli elszámolásának a kérdése a fentebb már említettek szerint nem tartozik az MNB feladatkörébe.

III.3. A harmadik jogkérdés tekintetében – mely röviden annak megválaszolására irányul, hogy átszáll-e a lízingbe vevőre a hasznok szedésének a joga, ha a lízingbe vevő ténylegesen nem szerez bevételt a lízingtárgy futamidő alatti használatából – az MNB szintén egyetért azon állásponttal, miszerint a Hpt. idézett értelmező rendelkezésének b) alpontja a hasznok szedésére való *jogosultság* átszállásáról rendelkezik, ezért az irreleváns, hogy a lízingbe vevő valójában szed-e hasznot a lízingtárgy vonatkozásában a lízing futamideje alatt, vagy saját döntése alapján a lízingbeadótól átvett lízingtárgyat a futamidő alatt inkább átalakíttatja, átépítteti, így tényleges hasznot valójában csak a futamidőt követően, a lízingtárgynak harmadik személy részére történő értékesítésekor realizál.

Az MNB szerint tehát a hasznoszedési jog lízingbe vevőre történő átszállásának megállapíthatóságát általános jelleggel nem zárja ki az a körülmény, hogy a lízingbe vevő saját döntése alapján a lízingtárgyat – bár a lízingszerződés szerint a hasznosítás a jogában állna – a futamidő alatt ténylegesen nem használja, hanem azt értéknövelés céljából, harmadik

személynek történő tovább értékesítés reményében a futamidő alatt átalakíttatja. A Hpt. szerinti pénzügyi lízing definíció ezen elemének megvalósulásához ugyanis elegendő, ha a hasznok szedésére irányuló jogosultság a lízingtárgy átadásával átszáll a lízingbe vevőre, a jogosultság tényleges érvényesítése a pénzügyi lízingnek nem feltétele.

III.4. Az üzleti konstrukció további elemével kapcsolatban felvetett negyedik jogkérdéssel összefüggésben megjegyzendő, hogy az nincs teljes összhangban a második jogkérdéssel, hiszen míg az előbbi azt teszi kérdés tárgyává, hogy nem ütközik-e a Hpt. 6. § (1) bekezdés 89. pont d) alpontjába azon szerződéses rendelkezés, miszerint a lízingbe vevő *a futamidőt követően nem azonnal, hanem csak 30/45 napos fizetési határidővel* köteles megfizetni a lízingtárgy tőkerészét, addig a második jogkérdés a tőkerész egyösszegű, *a futamidő végén* történő megfizetésének lehetőségét veti fel.

A Kérelemben leírtak szerint a vizsgált konstrukció esetében a lízingbe vevő minden esetben tulajdonjogot szerez a futamidő végén, ugyanakkor a tulajdonszerzés megelőzi a lízingdíj teljes tőketörlesztő részének megfizetését, mivel a lízingbeadó 30/45 napos fizetési határidőt biztosít a lízingbe vevő részére a tőkerész kifizetésére.

A Pénzügyi Vállalkozásnak a pénzügyi lízing Hpt.-beli fogalmán alapuló érvelése szerint a Hpt. nem arról rendelkezik, hogy a tőketörlesztő és kamattörlesztő rész (és az esetleges maradványérték) megfizetésének időben is meg kell előznie a tulajdonszerzést, hanem a Hpt. a fizetést csupán feltételként szabja a lízingbe vevő tulajdonszerzéséhez, annak időpontjára vonatkozóan viszont nem tartalmaz korlátozást. Ezen álláspont szerint ténylegesen a lízingbeadó kockázata, hogy egy jövőben megvalósuló feltétel – azaz a lízingbe vevő fizetési kötelezettségének teljesítése – ellenére megengedi a lízingbe vevő futamidő végi tulajdonszerzését, az ezen döntésével összefüggő esetleges kockázatokat maga köteles viselni (mely kockázat a Pénzügyi Vállalkozás esetében általában fel sem merül, hiszen az üzleti konstrukcióban a Pénzügyi Vállalkozás és a lízingbe vevő általában egy vállalatcsoportba tartoznak).

Az MNB értelmezése szerint ezen esetben tehát 30/45 napos eltéréssel elválna egymástól a felek által a pénzügyi lízingszerződésben a lízingtárgy használati jogának átengedésére kikötött időtartam – azaz a futamidő, mely alatt a lízingbe vevő a lízingtárgy használati díjaként kamatot fizet – a pénzügyi lízing ellenszolgáltatásaként meghatározott lízingdíj másik részét képező teljes tőkerész egyösszegű megfizetésétől. A kérdés lényegét tehát az képezi, hogy a Hpt. szerint a lízingbe vevő teljes fizetési kötelezettsége teljesítésének kötelezően meg kell-e előznie az általa a lízingtárgy felett történő tulajdonszerzést.

A Hpt. pénzügyi lízing fogalmának releváns d) alpontja szerint a lízingbe vevő *„jogosultságot szerez arra, hogy a szerződésben kikötött időtartam lejártával a lízingdíj teljes tőketörlesztő és kamattörlesztő részének, valamint a szerződésben kikötött maradványérték megfizetésével a dolgon ő vagy az általa megjelölt személy tulajdonjogot szerezzen”*. Az MNB álláspontja szerint a fent idézett jogszabályhely nyelvtani értelmezéséből, de magából a pénzügyi lízing jogintézményének lényegéből is egyaránt az következik, hogy a lízing tárgya a lízingbeadó tulajdonában marad a lízingdíj utolsó részletének kifizetéséig.

A pénzügyi lízingszerződés megkötésével a felek között biztosítéki jogviszony jön létre, amelynek tartalmát a lízingbe adói, azaz hitelezői követelés érvényesítésének és a lízingbe vevői váromány biztosításának kettős követelményrendszere határozza meg. Mint ahogyan arra az Alkotmánybíróság is rámutatott a 15/2014. (V.13.) határozatában¹ a pénzügyi lízing Ptk.-beli szabályaira hivatkozva – ti. e tekintetben nincs különbség a Hpt. és a Ptk. pénzügyi lízing szabályozása között –, polgári jogi értelemben a lízingbe adó mindaddig tulajdonos, amíg a szerződésszerű teljesítés meg nem történt, azaz amíg a lízingbe vevő az utolsó díjrészletet is meg nem fizette. A lízingtárgy tulajdonjogát tehát a szerződés teljesítésekor kell átruházni (EBD2013.G.9.).

A pénzügyi lízingszerződés alapján a lízingbe adó által lízingbeadott dolog tulajdonjogát a lízingbe vevő (vagy az általa kijelölt, és azt vállaló harmadik személy) a lízingszerződés szerződésszerű teljesítésekor (lejártakor), azaz a lízingdíj utolsó részletének a megfizetésekor, illetve – ha a szerződés így rendelkezik – egy további összeg, az ún. maradványérték megfizetésekor megszerzi vagy megszerezheti (ez utóbbi az ún. nyílt végű lízing). Az ún. zártvégű lízing esetén pedig – melynek a jelen konstrukció is minősül – a lízingelt eszköz automatikusan kerül a lízingbe vevő tulajdonába, de csak az utolsó lízingdíj megfizetése után, addig a lízingbe vevő csak tulajdoni várományos.

¹ public.mkab.hu/dev/dontesek.nsf/ad0eaabc5e3e0fc2c1257dce003c84c7?OpenForm&ParentUNID=3EDA947BCE0823A4C1257C07001B9694

Az MNB fontosnak tartja kiemelni, hogy ellenkező esetben, azaz a lízingbe vevő idő előtti – ti. a teljes fizetési kötelezettsége teljesítését megelőző – tulajdonszerzése esetén a lízingbeadónak a lízingbe vevővel szemben fennálló követelése megfelelő biztosíték hiányában fedezetlen maradna, hiszen a pénzügyi lízingszerződés elsődleges fedezete maga a lízing tárgya. A lízingbe vevő tehát úgy lépne a lízingtárgy tulajdonába, hogy a lízingbeadónak a teljes tőkerész (esetlegesen a maradványérték) megfizetésére irányuló követelése immár fedezetlenül – a lízingtárgy, mint elsődleges biztosíték hiányában – továbbra is fennállna. Márpedig a pénzügyi lízingnek, mint finanszírozási formának a hitel- és pénzkölcsönnyújtással szemben érvényesülő egyik kifejezett előnye, hogy akár azokkal az ügyfelekkel is köthető lízingszerződés, akik nem felelnek meg a hitel- és pénzkölcsönnyújtásnál érvényesülő hitelbírálati követelményeknek, hiszen a lízingbe adónak a kockázat megszűnéséig, azaz a követelése teljes megtérüléséig a lízingtárgy, mint a lízingszerződés elsődleges biztosítéka a tulajdonában marad. E finanszírozási jellegű jogviszonyban – eltérően a hitel- és kölcsönszerződéstől – a lízingbe adó ahelyett ugyanis, hogy tulajdonjogot ruházna át és a vételár-követelését zálogjoggal biztosítaná, a zálogjogosultnál kedvezőbb hitelezői pozícióban marad, mely törvényi garancia viszont csak akkor érvényesül, ha a lízingtárgy tulajdonjogának átszállása csak a szerződésszerű teljesítéssel, azaz a lízingbe vevő fizetési kötelezettsége maradéktalan teljesítésével következik be.

Az MNB tehát akként összegzi véleményét, hogy a fentiek értelmében a Hpt. 6. § (1) bekezdés 89. pont d) alpontjába ütközne a pénzügyi lízingszerződés azon rendelkezése, miszerint a lízingbe vevő csak a futamidőt követő 30/45 napos fizetési határidővel köteles megfizetni a lízingtárgy tőkerészét, miközben a futamidő végén a lízingtárgy a tulajdonába kerülne, ugyanis nincs lehetőség arra, hogy a lízingbe vevő lízingtárgy feletti tulajdonszerzése megelőzze a lízingdíj teljes tőketörlesztő részének megfizetését. Az MNB megítélése szerint ez nem csupán a jogszabályi rendelkezés megfogalmazásából és a pénzügyi lízing jogintézményéből adódó következtetés, a szabályozás az e tevékenységet üzletszerűen végző pénzügyi intézmények prudens működése, tágabb értelemben pedig a pénzügyi közvetítőrendszer biztonsága szempontjából sem értelmezhető másként.

Végezetül felhívom szíves figyelmét, hogy az MNB véleményét kizárólag a Pénzügyi Vállalkozás által rendelkezésre bocsátott információk alapján alakította ki. Az abban foglalt egyedi jogértelmezés csak a Pénzügyi Vállalkozás által előadott tényállásra vonatkozik. Az MNB véleménye nem tekinthető kötelező erejű állásfoglalásnak, a benne foglaltaknak más hatóságra, illetve a bíróságra nézve nincs kötelező tartalma.

2021. július